

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: Lausuntopyyntö (LVM/487/01/2016).

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finlandin lausunto dokumenttiin: ”Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi automatisaatiosta ja robotisaatiosta”

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finland ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Yleistä

Tervehdimme ilolla liikenne- ja viestintäministeriön aktiivisuutta automatisaation ja robotisaation edistämiseksi Suomessa. Nyt lausuttavana oleva automatisaation ja robotisaation teema on yksi viidestä pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa olevista DIGI 2 -kärkihankkeen toimenpiteistä, joiden kantavana ajatuksena on rakentaa Suomeen digitaalisen liiketoiminnan kasvu ympäristö. Muut DIGI 2 -kärkihankkeen teemat liittyvät 1. Esineiden internetiin, 2. Liikenteen digitaalisiin palveluihin, 3. Tietoturvaan ja 4. Massadataan.

Ensimmäisenä yleisenä huomiona voi todeta, että liikenteen näkökulmasta jokaisella em. teemalla on selkeä liityntäpinta liikkumiseen ja kuljettamiseen. Edellä mainittuja teemoja voidaan pitää tulevaisuuden älykkään liikennejärjestelmän rakennuselementteinä. Kaikki teemat ovat tärkeitä ja tarpeellisia.

Järjestelmän toimivuuden näkökulmasta katsottuna pidämme hieman haasteellisena lähestymistapana teemakohtaisten strategioiden / suunnitelmien laatimista, sillä nuo kaikki DIGI 2 -kärkihankkeen toimenpiteet linkittyvät keskenään. Erikseen tarkasteltuina on olemassa riski, että lopputuloksena ei ole toimiva kokonaisuus vaan useita erillisiä hankkeita. On vaikeaa kuvitella automatisaatioon perustuvaa liikennejärjestelmää, jossa ei olisi mukana tavalla tai toisella nuo kaikki muutkin teemat. Tämän vuoksi on tärkeää muodostaa kokonaiskuva, jossa kyseiset toimenpiteet esiintyvät yhteen toimivina elementteinä.

Toisena yleisenä huomiona haluamme nostaa esille toimenpiteisiin panostamisen merkityksen. Kuten periaatepäätöksen luonnoksessa on hyvin kuvattu, maailmalla edetään robotisaation ja automatisaation toimialalla päättäväisesti ja suurin satsauksin. Hyvin on todettu myös Suomen tilanne eli *”Suomessa myös yhteiskunnallinen herääminen robotiikan merkityksen huomaimiseksi on tapahtunut hitaasti eikä kehitystä ole tuettu määrätietoisesti sen paremmin strategisista kuin rahallisinkaan panostuksin.”*

Periaatepäätösluonnoksessa on tuotu esille robotisaation ja automatisaation edistämisen mahdollisuudet. Periaatepäätösluonnoksessa olisi hyvä olla myös riskianalyysi siitä, mitä voidaan menettää, mikäli satsauksia ei tehdä tai ne ovat riittämättömät. Mitä tapahtuu, jos tärkeimmissä kilpailijamaissa tuottavuuden kehitys saadaan nostettua automatisaation ja robotisaation ansiosta ja Suomessa pysymme paikallamme?

2. Visio ja tavoitteet

Periaatepäättöluonnoksen visiot vuosille 2020 ja 2025 ovat kiitettävän rohkeita. Vuonna 2025 visiona on, että suuria yhteiskunnallisia haasteita ratkaistaan robotiikkaa ja automaatiota laajasti käyttäen ja suomalaisia robotiikkaan ja automaatioon liittyviä tuotteita, järjestelmiä ja palveluja hyödynnetään maailmanlaajuisesti ja suomalaiselle osaamiselle on paljon kysyntää.

Visioiden perusteella tuotetut tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia.

- Tavoite 1: Suomessa tuotetaan ja kehitetään robotiikkaan ja automaatioon liittyviä älykkeitä tuotteita, järjestelmiä ja palveluita.
- Tavoite 2: Yhteiskunnassa ja yrityksissä hyödynnetään laajasti robotiikkaa ja automaatiikkaa.
- Tavoite 3: Robotiikan ja automaation monialainen kehittäminen ja siihen liittyvä osaaminen nousevat jatkossa Suomen valteiksi.

Tavoitteet ovat varsin kunnianhimoisia, joka aiheuttaa suuria odotuksia toimeenpanolle. Kuten luonnoksen taustamuistiossa todettiin, Suomessa robotisaation ja automatisaation kehitys ei ole ollut edelläkävijämaiden tasolla. Nouseminen selkeältä takamatkalta kehityksen kärkeen vaatii huomattavia konkreettisia panostuksia, etenkin kun tärkeimmät kilpailijamaatkin ovat lisäämässä panostuksiaan.

3. Toimenpiteet

Periaatepäättöluonnoksen mielenkiintoisin, ja samalla haastavin osio on toimenpiteet. Toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia ja kaikin puolin loogisia. Kaikilla toimenpiteillä on oma selkeä roolinsa kokonaisuuden kannalta. Ehdotamme kuitenkin harkittavaksi seuraavia lisäyksiä ja näkökulmia toimenpideoosioon.

1. Toimenpiteiden osalta luonnoksessa ei käy ilmi kuinka eri toimialat tekevät yhteistyötä ja kuinka varmistetaan robotisaation ja automatisaation kannalta keskeisen digitaalisen datan käytettävyys yli toimiala- ja hallinnonalarajojen. Kuinka verkostot ja ekosysteemit kytkeytyvät toisiinsa? Luonnokseen tulisi saada erillinen toimenpideoosio, jolla varmistetaan tiedon saumaton liikkuvuus.
2. Suomi on korkean teknologian ja erityisesti insinööriosaamisen kärkimaita maailmassa. Kansainvälisissä vertailuissa digitalisaation mahdollistava infrastruktuurimme on kärkiluokkaa. Sen sijaan näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen ja kaupallistaminen eivät ole samalla tasolla. Toimenpiteissä tulisi kiinnittää huomiota uusien innovaatioiden tuotteistamiseen ja kaupallistamiseen. Lisäksi julkisen tahon rooli erityisesti innovatiivisten julkisten hankintojen kautta tulisi nostaa osaksi toimenpiteitä.
3. Toimenpiteiden osalta tärkeintä on niiden resursointi. Toimenpiteiden sisällöllä ei ole juurikaan merkitystä, mikäli niiden toimeenpanoon ei kohdisteta riittäviä resursseja. Resurssien riittävyys on tietysti suhteellinen asia, mutta kun kyse on globaalissa kontekstissa käytävästä kilpailusta, pitää niiden olla suhteessa tärkeimpiin kilpailijamaihin. Esimerkiksi luonnoksessa käytetyt esimerkit ovat sisällöltään hyviä, mutta pääosin mittakaavaltaan vaatimattomia.
4. Ekosysteemit ja erikoistuminen. Automatisaatio ja robotisaatio ovat oleellinen osa tulevaisuuden älykstä liikennejärjestelmää. Tällä hetkellä päähuomio tuntuu olevan henkilöautojen automatisaatioissa. Sen sijaan muut kulkumuodot, liikennejärjestelmätason tarkastelut,

tarvittavat taustajärjestelmät, liiketoimintamallit jne. ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Ekosysteemilähtöinen eteneminen on ajatuksena kannatettava. Olemassa olevia verkostoja kannattaa käyttää ekosysteemien kasaamisessa ja erikoistumisalueiden tunnistamisessa.

4. Yhteenveto

Puhuttaessa Suomen kansantalouden tilasta ja ongelmista, puhutaan toistuvasti rakennemuutoksen tarpeesta. Rakennemuutokseen tarvitaan oikeastaan kaikkia toimenpideosiossa tunnistettuja toimia. Resurssien tulee olla aidossa suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi tarvitaan näkemyksellistä rohkeutta suunnata resurssit uudella tavalla. Ei ole pitkällä tähtäyksellä mahdollista ylläpitää sekä vanhaa järjestelmää että rahoittaa uutta. Uusia markkinaehtoisia digitaalisia ja automatisoituja palveluja ei synny siellä missä systeemi tukee vanhojen palvelurakenteiden säilyttämistä. Julkisrahoitteiset ilmaisupalvelut ja markkinaehtoiset palvelut eivät yleensä esiinny samoilla apajilla.

Marko Forsblom
Toiminnanjohtaja
ITS Finland ry